॥ ब्राह्मण उवाच ॥ विश्रान्तोऽभ्यर्चितश्चास्मि भवत्या श्लक्ष्णया गिरा । द्रष्टुमिच्छामि भवति देवं नागमनुत्तमं ।
एतद्धि परमं कार्य्यमेतन्मे परमेप्सितं । अनेन चार्थेनास्म्यद्य सम्प्राप्तः पन्नगाश्रमं ।
॥ नागभार्य्योवाच ॥ आर्य्य सूर्य्यरथं वोढुं गतोऽसौ मासचारिकः । सप्ताष्टभिर्द्दिनैर्व्विप्र दर्शयिष्यत्यसंशयं ।
एतद्विदितमार्य्यस्य विवासकरणं मम । भर्त्तुर्भवतु किञ्चान्यत् क्रियतां तद्वदस्व मे । १२८३
॥ ब्राह्मण उवाच ॥ अनेन निश्चयेनाहं साध्वि संप्राप्तवानिह । प्रतीक्षन्नागमं देवि वत्स्याम्यस्मिन्महावने ।
सम्प्राप्तस्यैव चाव्यग्रमावेद्योऽहमिहागतः । ममाभिगमनं प्राप्तो वाच्यश्च वचनं त्वया ।
अहमप्यत्र वत्स्यामि गोमत्याः पुलिने शुभे । कालं परिमिताहारो यथोक्तं परिपालयन् ।
ततः स विप्रस्तान्नागीं समाधाय पुनः पुनः । तदेव पुलिनं नद्याः प्रययौ ब्राह्मणर्षभः ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि मोक्षधर्म्मपर्व्वण्युञ्छवृत्त्युपाख्याने ऊनषष्ट्यधिकत्रिशतोऽध्यायः ॥ ३५९ ॥
॥ भीष्म उवाच ॥ अथ तेन नरश्रेष्ठ ब्राह्मणेन तपस्विना । निराहारेण वसता दुःखितास्ते भुजङ्गमाः । १२८५
सर्व्वे सम्भूय सहिता ह्यस्य नागस्य बान्धवाः । भ्रातरस्तनया भार्य्या ययुस्तं ब्राह्मणम्प्रति ।
तेऽपश्यन् पुलिने तं वै विविक्ते नियतव्रतं । समासीनं निराहारं द्विजं जप्यपरायणं ।
ते सर्व्वे समतिक्रम्य विप्रमभ्यर्च्य चासकृत् । ऊचुर्व्वाक्यमसन्दिग्धमातिथेयस्य बान्धवाः ।
षष्ठो हि दिवसस्तेऽद्य प्राप्तस्येह तपोधन । न चाभिभाषसे किञ्चिदाहारं धर्म्मवत्सल ।
अस्मानभिगतश्चासि वयञ्च त्वामुपस्थिताः । कार्य्यञ्चातिथ्यमस्माभिर्व्वयं सर्व्वे कुटुम्बिनः । १२८४
मूलं फलं वा पर्ण्णं वा पयो वा द्विजसत्तम । आहारहेतोरन्नं वा भोक्तुमर्हसि ब्राह्मण ।
त्यक्ताहारेण भवता वने निवसता त्वया । बालवृद्धमिदं सर्व्वं पीड्यते धर्म्मसङ्करात् ।
न हि नो ब्रह्महा कश्चिज्जातापत्योनृतोऽपि वा । पूर्व्वाशी वा कुले ह्यस्मिन्देवतातिथिबन्धुषु ।
॥ ब्राह्मण उवाच ॥ उपदेशेन युष्माकमाहारोऽयं कृतो मया । द्विरूनं दशरात्रं वै नागस्यागमनं प्रति ।
यद्यष्टरात्रेऽतिक्रान्ते नागमिष्यति पन्नगः । तदाहारं करिष्यामि तन्निमित्तमिदं व्रतं । १२८५
कर्त्तव्यो न च सन्तापो गम्यताञ्च यथागतं । तन्निमित्तमिदं सर्व्वं नैतद्भेत्तुमिहार्हथ ।
ते तेन समनुज्ञाता ब्राह्मणेन भुजङ्गमाः । स्वमेव भवनं जग्मुरकृतार्था नरर्षभ ।
इति श्रीमहाभारते शान्तिपर्व्वणि मोक्षधर्म्मपर्व्वण्युञ्छवृत्त्युपाख्याने षष्ट्यधिकत्रिशतोऽध्यायः ॥ ३६० ॥
॥ भीष्म उवाच ॥ अथ काले बहुतिथे पूर्णे प्राप्तो भुजङ्गमः । दत्ताभ्यनुज्ञः स्वं वेश्म कृतकर्म्मा विवस्वतः ।
तं भार्य्याप्युपचक्राम पादशौचादिभिर्गुणैः । उपसन्नाञ्च तां साध्वीं पन्नगः पर्य्यपृच्छत ।
अथ त्वमसि कल्याणि देवतातिथिपूजने । पूर्व्वमुक्तेन विधिना युक्तियुक्तेन तत्समं । १२८४
न खल्वस्य कृतार्थेन स्त्रीबुद्ध्या मार्द्दवीकृता । मद्वियोगेन सुश्रोणि विमुक्ता धर्म्मसेतुना ।
॥ नागभार्य्योवाच ॥ शिष्याणां गुरुशुश्रूषा विप्राणां वेदधारणं । भृत्यानां स्वामिवचनं राज्ञो लोकानुपालनं ।
सर्व्वभूतपरित्राणं क्षत्रधर्म्म इहोच्यते । वैश्यानां यज्ञसंवृत्तिरातिथेयसमन्विता ।
विप्रक्षत्रियवैश्यानां शुश्रूषा शूद्रकर्म्मकृत् । गृहस्थधर्म्मो नागेन्द्र सर्व्वभूतहितैषिता ।